Oktober 2026

Forslag til indretning af en resultatbaseret arealstøtte i det danske program for anvendelsen af EU's landbrugsstøttemidler i perioden 2028 – 2034

Danmarks Naturfredningsforening, Dyrenes Beskyttelse, Økologisk Landsforening, Dansk Vegetarisk Forening, Plantebranchen, World Animal Protection, Dansk Ornitologisk Forening, Danmarks Biavlerforening, Rådet for Grøn Omstilling og Permakultur Danmark anbefaler, at den del af den danske arealbaserede landbrugsstøtte, der retter sig mod støtte til driften af landbrug, fra 2028 omlægges til støttemodel baseret på resultater. Det skal erstatte støtte, der hovedsageligt belønner ejerskab af jord.

Danmark skal med en ny støttemodel prioritere at betale danske landmænd for at levere fælles goder. Det vil sige, at den del af arealstøtten, der retter sig mod landbrugsarealer, skal bruges til at betale landbrugene for deres bidrag til at levere et lavt klimaaftryk, liv i indre danske farvande og fjorde, rent drikkevand, plads til natur og biodiversitet samt god dyrevelfærd. Betalingen skal ske med en anden støttestruktur end den, der hidtil har været anvendt.

Landbrugsstøtten vil dermed bidrage til, at Danmark opfylder sine internationale og nationale forpligtelser, som fastsat på Klima; i Vandrammedirektivet; Naturgenopretningsforordningen; Nitratdirektivet; EU's fuglebeskyttelsesdirektiv; Habitatdirektivet; Direktivet om Jordsundhed; Direktivet om bæredygtig anvendelse af pesticider (IPM-princippet om brug af økologiske infrastrukturer i og uden for produktionssteder), regler for beskyttelse af landbrugsdyr ud over mindstekravene og Den Grønne Trepartsaftale.

Organisationernes model vil gøre landbrugsstøtten til et centralt redskab for klima-, natur-, vandmiljø- og dyrevelfærdspolitikken for at understøtte en bæredygtig udvikling i dansk fødevareproduktion herunder at fremme omstilling til en mere plantebaseret fødevaresektor.

Forslaget fra organisationerne vil ligeledes give gode betingelser for at udbrede en regenerativ og økologisk produktion samt udvikling af lokale og småskalalandbrug.

Det skal samtidigt have høj prioritet at fremme permanent ekstensivering af landbrugsjord med fokus på natur og biodiversitet samt at finansiere udvikling og opretholdelse af værdifuld natur. Det kan finansieres med målrettede arealstøtteordninger under den nye fond for Nationale og Regionale Partnerskabsplaner (NRP-fond). Dette er dog ikke uddybet i dette notat.

INDHOLDSFORTEGNELSE

RESUME 3
RESULTATBASERET TILSKUD - DEFINITION OG ELEMENTER 5
RESULTATBASERET TILSKUD - FORDEL SAMMENHOLDT MED AKTIVITETSTILSKUD 5
GENNEMGANG OG UDDYBNING AF ELEMENTERNE I EN RESULTATBASERET STØTTE 7
Bedriftsforvaltning - lovgivningsbestemte forvaltningskrav og national målretning via nationalt vedtaget beskyttelsespraksisser (EU-kommissionens CAP forslag juli 2025: art. 3) 7
Fire tilskudsordninger: klima, kvælstofudvaskning, marknatur, dyrevelfærd 8
- som grundlag for en resultatbaseret arealstøtte (EU-kommissionens CAP forslag juli 2025 art. 4, art. 10) 8
Støtteordning - klima 8
Støtteordning - kvælstofudvaskning 8
Støtteordning - Natur på arealer omfattet af landbrugsstøtte 8
Støtteordning - dyrevelfærd 8
Incitamentsbetaling (EU-Kommissionens CAP forslag juli 2025: Whereas 7, art. 10) 9
Små landbrug (EU-kommissionens CAP forslag juli 2025, art. 5, art. 6, art. 7 9
Højere støtte til arealer med frugt, bær og grønt EU-kommissionens CAP forslag juli 2025: ART. 5 r, ART. 11 9
Højere støtte til arealer med bælgsæd (EU-kommissionens CAP forslag juli 2025: ART. 5 R, ART. 11 10
Bestøvningssikring i udvalgte afgrøder 10
Økologistøtte og økologisk omlægningsstøtte (EU-kommissionens CAP forslag juni 2025: art. 10, pkt. 1 (a), 1 (b) og 2) 10
EKSTENSIVERINGS- OG DIVERSIFICERINGSSTØTTE TIL HUSDYRBEDRIFTER (EU-Kommissionens CAP forslag juli 2025: art. 4) 11
SAMSPIL TIL KLIMAAFGIFT OG KOMPENSATIONSMODEL I DEN NYE MARKREGULERING 11
FINANSIERING OG ØKONOMISK VÆGTNING AF ORDNINGERNE 12
KONTROL OG REVISION 13
ROBUSTHED OVER FOR FORHANDLINGER OM EU-KOMMISSIONENS FORSLAG 14

[Skriv her]

RESUME

Forslaget fra de ni organisationer bag notatet indebærer et grundlæggende skifte i EU-støtten til landbrugsdrift: fra betaling for at eje eller drive jord til betaling for de samfunds- og miljømæssige resultater, som landbruget også bør levere på. Målet er at gøre landbrugsstøtten til et centralt redskab for klima-, natur-, vandmiljø- og dyrevelfærdspolitikken for at understøtte en bæredygtig udvikling i dansk fødevareproduktion herunder at fremme omstilling til en mere plantebaseret fødevaresektor.

Forslaget indeholder, at landmænd bliver betalt for modelberegnede resultater frem for foruddefinerede aktiviteter. Støtten skal bygge på eksisterende data og regnskaber, som viser bedriftens præstationer på de fire centrale bæredygtighedsområder. Støtten kan målrettes regionale og lokale indsatsbehov.

I modellen anvendes et klimaregnskab, det nye kvælstofudledningsregnskab, et marknaturindeks og et dyrevelfærdsindeks.

1. Klima
    - Betaling baseret på bedriftens klimaregnskab udtrykt ved CO2e/ha.
    - Lavere klimaaftryk giver højere støtte.
2. Kvælstof
    - Betaling baseret på kvælstofudvaskning udtrykt ved kg N/ha.
    - Lavere udledning end fastsatte niveauer giver højere støtte.
3. Natur i det dyrkede land
    - Betaling ud fra et marknaturindeks, der måler potentialet for biodiversitet i det dyrkede land udtrykt ved marknaturindeks/ha.
    - Højere potentiale giver højere støtte
4. Dyrevelfærd
    - Betaling baseret på udvalgte dyrevelfærdsindikatorer ud over lovgivningens minimumskrav udtrykt ved dyrevelfærdsscore/dyreenhed.
    - Højere score giver højere støtte

I forslaget indgår også:

- Højere støttesatser til små landbrug.
- Forhøjet støtte til frugt-, bær- og grøntproduktion.
- Forhøjet støtte til bælgsæd til konsum.
- Støtte til bestøvningssikring i tilknytning til udvalgte afgrøder
- Fortsat omlægningsstøtte til økologisk produktion og mulighed for en særlig økologipræmie.
- Støtte til ekstensivering og omstilling af husdyrbedrifter.

Finansiering og vægtning

Modellen finansieres indenfor den nye NRP-fond, hvor 43% af midlerne skal bruges til klima- og miljøforanstaltninger. Organisationerne understreger, at dyrevelfærd skal indgå i den samlede prioritering.

Vægtning mellem ordningerne skal sikre en reel prioritering af alle fire områder og afspejle de politiske målsætninger på de fire overordnede områder, og betaling skal tage afsæt i de erhvervsøkonomiske konsekvenser ved omstilling, så det er økonomisk realistisk og relevant for bedrifterne at omstille sig.

Forventede fordele

- Mere målbar effekt på klima, vandmiljø, biodiversitet og dyrevelfærd.
- Flere handlemuligheder og større metodefrihed for landmændene.
- Færre detailregulerede enkeltordninger.
- Bedre udnyttelse af eksisterende data og enklere effektmåling.
- Mere ligestilling mellem forskellige typer bedrifter
- Mere meningsfuldt for landmanden og bedre plads til lokale løsninger.

Forslaget flugter med den overordnede målsætning fra EU-Kommissionen i retning af mere fleksibilitet og et skifte fra betingelser til incitamenter.

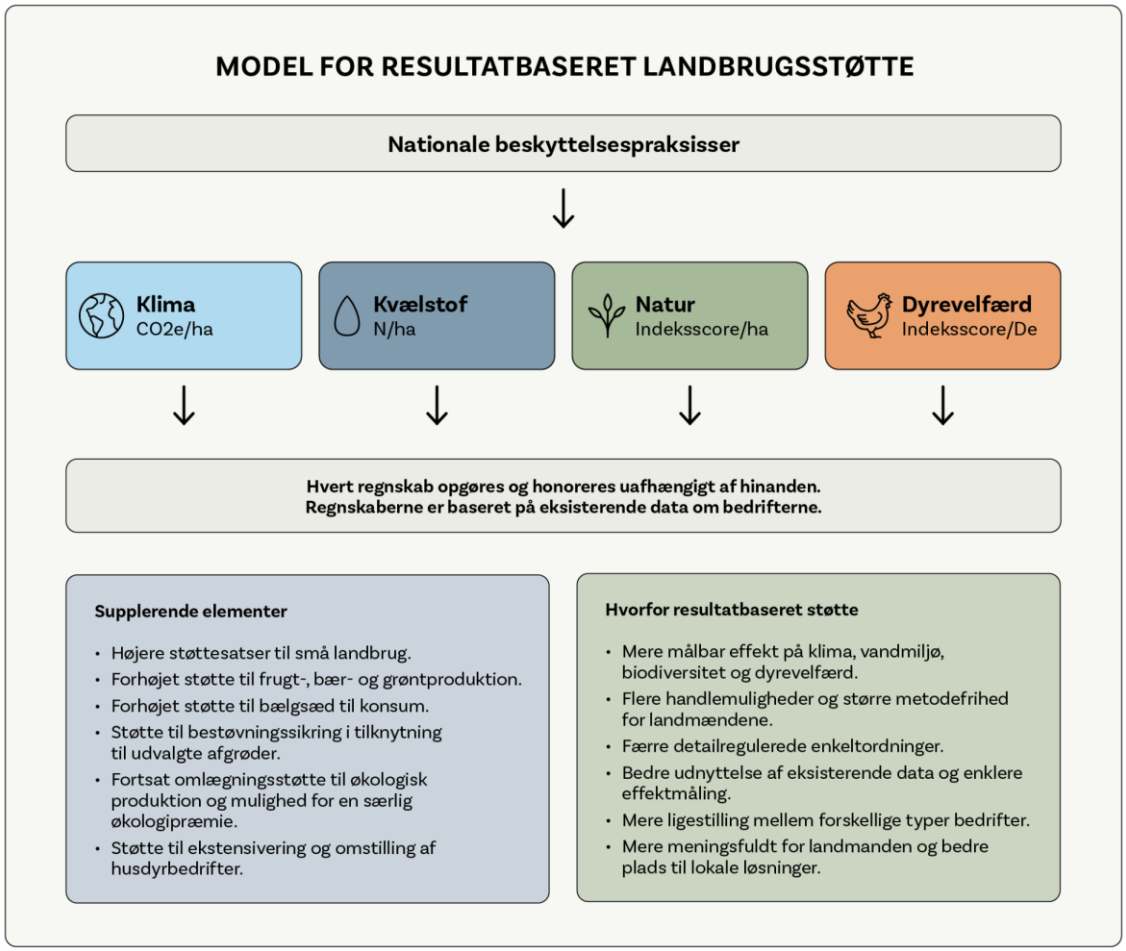

Figur 1. model for resultatbaseret landbrugsstøtte

[Skriv her]

RESULTATBASERET TILSKUD - DEFINITION OG ELEMENTER

Resultatbaseret tilskud henviser til, at tilskuddet bliver udbetalt på grundlag af modelbaserede regnskaber, der dækker klima, kvælstofudvaskning, biodiversitet og dyrevelfærd. Det adskiller sig fra den nuværende støttestruktur, hvor tilskuddet fokuserer på et lille udvalg af aktiviteter som for eksempel tilskud til et år ekstra med græs eller udlægning af brak og småbiotoper, og hvor hver aktivitet oprettes som en selvstændige tilskudsordning.

Der er ikke tale om egentlig målte resultater hos støttemodtageren i form af målt kulstoflagring i jorden, optalte fugle eller urter, for at landbrugeren kan få sin støtte. Det beregnede resultat er begrundet i den bagvedliggende forskningsbaserede evidens og validering af regnskabsmetoden.

Elementerne i det system som organisationerne foreslår er:

- Nationalt vedtaget beskyttelsespraksisser
- Fire regnskaber - klima, kvælstofudvaskning, marknatur, dyrevelfærd
- Incitamentsbetaling
- Højere støtte til små landbrug, arealer med frugt, bær og grønt og bælgsæd
- Økologisk omlægningsstøtte og evt. en særlig økologipræmie

Herudover indeholder forslaget:

- Gradvis afvikling af den direkte indkomststøtte
- Ekstensiverings- og diversificeringsstøtte til husdyrbedrifter
- Bestøvningssikring i udvalgte afgrøder

RESULTATBASERET TILSKUD - FORDEL SAMMENHOLDT MED AKTIVITETSTILSKUD

Udbetaling af tilskud baseret på regnskaber har flere fordele:

- Det sikrer metodefrihed til landbrugene, som dermed får mulighed for at tage mest muligt hensyn til stedspecifikke forhold. Metodefrihed sikrer bedre plads til faglighed, og at ordninger virker meningsfulde for den enkelte. Det giver incitament til at gøre det bedst muligt frem for bare at opfylde et rigidt krav, og det giver bedre mulighed for at honorere nye tiltag i takt med, at deres effekt er dokumenteret, så de kan indgå i regnskabet.
- Det trækker på de mange data, der allerede ligger i centraladministrationen, om de enkelte landbrug, hvilket øger værdien af de mange indberetninger.
- Det gør det meget nemt at effektvurdere hen over et tidsforløb. Man vil kunne trække data på samlet effekt på forskellige år og sammenholde den totale score for dansk landbrug på de forskellige parametre.
- Det præmierer gode tiltag, der alle er værdifulde med henblik på at sikre en mere bæredygtig landbrugspraksis, uden at der skal opsættes firkantede definitioner på selvstændige afgrænsede konceptsystemer f.eks. regenerativt landbrug, conservation agriculture,

skovlandbrug, økologisk landbrug mellem hvilke, der kan være store overlap, der gør det svært at håndtere som adskilte tilskudsordninger.

- Det giver mulighed for at støtte en langt bredere vifte af tiltag end ved aktivitetstilskud, hvor støtten er begrænset til et lille antal aktiviteter.

Der er generel enighed blandt de forskellige organer herunder den europæiske revisionsret, der overvåger anvendelsen af EU's landbrugsstøtte og evaluerer effekten, at den hidtidige arkitektur ikke har givet signifikant værdi målt på grønne ydelser fra landbruget. Det kalder på en reform af udbetalingsgrundlaget.

Den manglende effekt ses blandt andet på tilbagegangen i populationen af agerlandsfuglene.

Tilbagegangen i bestanden af agerlandsfugle er fortsat med samme kraft, trods der er indført stadig flere miljøstøtteordninger under landbrugsstøtten.

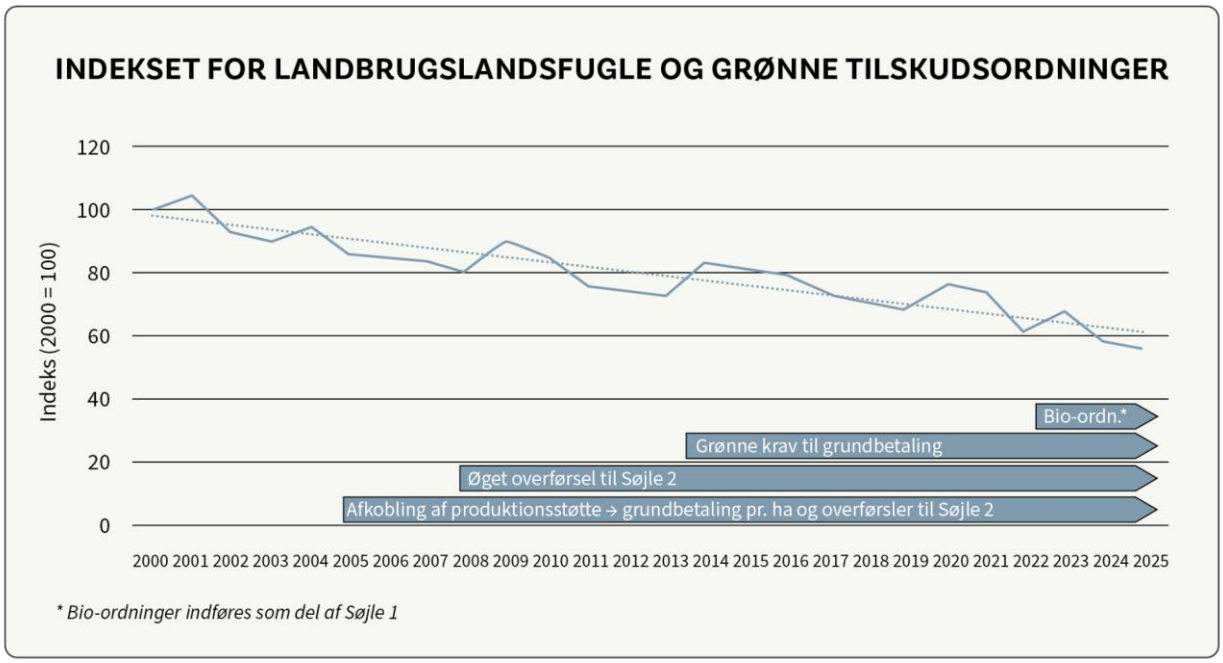

Figur 2: Udviklingen i det danske indeks for landbrugslandsfugle, sammenholdt med ikrafttrædelse af forskellige støtteordninger til fremme af bl.a. biodiversitet. Kilde: DOFs punkttællingsprogram.

Tilskuddene har været rettet mod specifikke tiltag og driftsformer uden skelen til det generelle naturindhold på ejendommene.

Al forskning peger i retning af, at genopretning af landbrugsøkosystemerne er afhængig af såvel landskabernes komposition (arealfordeling på forskellige habitater) som konfiguration (rumlige fordeling, størrelse og form af habitater) og funktionaliteten af habitater som levested. Dette er svært at tage højde for med aktivitetsbaseret tilskud.

Landbrugsstøtten har ligeledes været meget ineffektiv til at reducere drivhugasudledningen. Af figur 3 fremgår den potentielle klimaeffekt af bioordningerne, som blev udbudt i 2023 over for det samlede budget til bioordninger og landbrugssektorens udledninger af drivhusgasser i 2022.

Som det fremgår, var forventningen i 2024 fra Concito, der står bag opgørelsen, at landbrugsstøtten og de udbudte ordninger kun vil give en meget lille reduktion af drivhusgasudledningen.

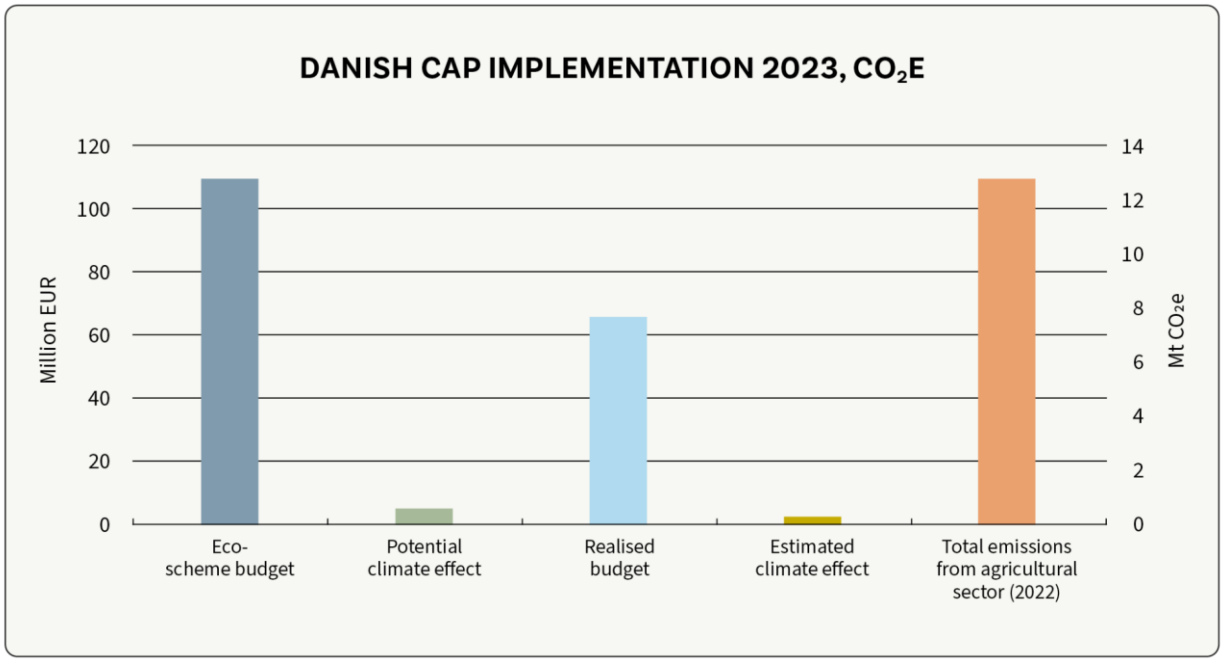

Figur 3: Dansk implementering af CAP, 2023 og reduktion af drivhusgasudledning. Kilde: Impact and Opportunities of the 2023-27 CAP Reform in Denmark Report May 2024

GENNEMGANG OG UDDYBNING AF ELEMENTERNE I EN RESULTATBASERET STØTTE

Bedriftsforvaltning - lovgivningsbestemte forvaltningskrav og national målretning via nationalt vedtaget beskyttelsespraksisser (EU-kommissionens CAP forslag juli 2025: art. 3)

I EU-Kommissionens CAP-forslag erstattes de nuværende konditionalitetskrav delvist af lovgivningsbestemte forvaltningskrav og beskyttelsespraksisser. Beskyttelsespraksisserne kan afspejle nationale og regionale forhold.

De nationalt besluttede beskyttelsespraksisser vil i et resultatbaseret system kunne omsættes til at sætte et vist resultatniveau, der skal opnås for, at landbrugeren kan få støtte. Det vil også være muligt

at arbejde med regionalt differentierede forudsætninger og derigennem yderligere målrette tilskudsmodellen og øge effekten.

Fire tilskudsordninger: klima, kvælstofudvaskning, marknatur, dyrevelfærd

- som grundlag for en resultatbaseret arealstøtte (EU-kommissionens CAP forslag juli 2025: art. 4, art. 10)

Der oprettes fire regnskaber i form af fire selvstændige støtteordninger.

Det er frivilligt for landbrugene at søge på de respektive ordninger. Resultaterne opgøres separat, og betalingen er adskilt.

Landbrugerne forpligter sig på at levere et vist niveau indenfor det givne område for at kunne få støtte. Niveauet bestemmes af de nationalt vedtaget beskyttelsespraksisser samt et mindstekrav til dyrevelfærd, hvis dyrevelfærd ikke skrives ind i artikel 3, pkt. 4 i det endelige EU-retsgrundlag. Landbrugerens faktiske betaling gradueres efter resultatet i det respektive regnskab.

Der er i erhvervet allerede i dag udviklet resultatopgørelser baseret på validerede opgørelser, som vil kunne lægges til grund. Der er tale om fire opgørelser, der trækker på data, der allerede foreligger om landbrugene, og som er indrapporteret til myndighederne eller kan hentes fra GIS-systemer:

Støtteordning - klima

Et klimaregnskab - anbefaler ESGreen Tool Climate / bedriftsspecifikt klimaregnskab, som staten allerede har finansieret med 12 mio. kr. med henblik på at kunne bruge det til en fremtidig regulering af landbruget. Udbetalingsenhed: CO2e/ha

Støtteordning - kvælstofudvaskning

Kvælstofudledningsregnskabet, hvor støtten udbetales som kompensation for nedsat kvælstofudledning for at sikre incitament til at reducere sin udledning mest muligt. Udbetalingsenhed: kg. N/ha

Støtteordning - Natur på arealer omfattet af landbrugsstøtte

Marknaturindeks – et indeks, der viser i hvilket omfang, der er levesteder og fødegrundlag for biodiversitet i det dyrkede land. Marknaturindekset er et redskab, der er udviklet af ICOEL og AU i fællesskab. Udbetalingsenhed: Marknaturindeksscore/ha.

For så vidt angår naturarealer, som f.eks. §3-arealer, baseres støtten i det omfang arealerne fortsat indgår som grundlag for indkomststøtte tillige på et biodiversitetsindeks som f.eks. Dansk Natur Indikator (DNI) eller High Nature Value (HNV).

Indekset vil skabe incitament til at indrette sig med meget kantlængde, udelade pesticider, begrænset jordbearbejdning, alsidighed i sædskiftet, at der er permanente græsmarker, at der er græsning, at der er landskabselementer og honorerer en høj DNI eller HNV score på beskyttede arealer, der indgår i landbrugsarealet.

Støtteordning - dyrevelfærd

Dyrevelfærd – en score baseret på eksisterende og om nødvendigt nye data fra bedrifterne vedrørende deres produktionssystem herunder data fra økologikontrollen og Det Statslige Dyrevelfærdsmærke. De støtteberettigede dyrevelfærdskriterier fastlægges med mulighed for gradueret betaling i overensstemmelse med scoren. Udbetalingsenhed: scoreniveau/ dyreenhed.

De udvalgte kriterier og indikatorer skal med udgangspunkt i den nyeste faglige viden afspejle bredden i Five Domains-modellen for dyrevelfærd, der omfatter både dyrenes fysiske og mentale velfærd.

Incitamentsbetaling (EU-Kommissionens CAP forslag juli 2025: Whereas 7, art. 10)

Det ligger implicit i definitionen af fælles goder, at landbruget ikke på samme måder som med kommercielle goder kan tjene penge på at levere fælles goder. Fælles goder kan ikke privatiseres, da effekten kommer alle til gavn. Det er derfor vigtigt, at den sats, der anvendes til at aflønne landbruget for leverancer under de fire ordninger, sættes, så den, der hvor det er nødvendigt for at sikre en effekt, indeholder en incitamentsbetaling. Incitamentsbetalingen er en aflønning, som giver det fælles gode en konkurrenceevne over for produktionen af fødevarer uden øje for det pågældende fælles gode.

Små landbrug (EU-kommissionens CAP forslag juli 2025: art. 5, art. 6, art. 7

Små landbrug skal støttes med en højere sats for de resultater, som fremkommer i opgørelserne. Den højere sats skal afspejle, at der ikke er samme effektiviseringsmuligheder som på større bedrifter, og der er en politisk og samfundsmæssig interesse i at styrke eksistensgrundlaget for små landbrug i Danmark. Afgrænsningen af hvilke bedrifter, der kan få en højere sats, skal fastlægges.

Højere støtte til arealer med frugt, bær og grønt EU-kommissionens CAP forslag juli 2025: art. 5 (r), art. 11

EU-forordningen giver mulighed for målrettet at støtte udvalgte sektorer. Organisationerne vil principielt afvikle den direkte indkomststøtte og koblet støtte. Dansk frugt- og grøntproduktion er imidlertid i stor krise, og en øget produktion af dansk frugt og grønt vil repræsentere en højere arealeffektivitet målt på ernæringsforsyning/ha end foderafgrøder. Omstilling i retning af mere frugt og grønt vil som følge af dette kunne være et element, der frigør areal til f.eks. natur og derigennem imødekomme et fælles gode, der efterspørges af samfundet.

Organisationerne foreslår derfor, at der sikres en markant forøgelse af tilskuddet til producenter af frugt og grønt. Det bør ideelt set være ved, at resultaterne i de respektive regnskaber ganges op med en koefficient, så den samlede betaling afspejler målet om en større og konkurrencedygtig frugt- og grøntproduktion i Danmark. Alternativt må det være ved en højere arealstøtte under artikel 5 eller via en koblet støtte pr. ha med frugt, bær og grønt under artikel 11.

[Skriv her]

Hvis den højere betaling til arealer med frugt, bær og grønt gives som koblet støtte, skal der sættes nogle kriterier ind, der sikrer, at der alligevel bliver leveret på de fælles goder, der er omfattet af de fire resultatopgørelser.

Højere støtte til arealer med bælgsæd (EU-kommissionens CAP forslag juli 2025: art. 5 (r), art. 11

Bælgsæd til konsum udgør et prioriteret område. Det er skrevet ind i regeringsgrundlaget med henblik på at skabe nye udviklingsmuligheder for dansk landbrug med større vægt på produktion af afgrøder til konsum. Der blev i 2023 udgivet en Handlingsplan for Plantebaserede fødevarer, der tog direkte afsæt i Landbrugsaftalen fra 2021, og det er en vigtig del af EU-Kommissionens handlingsplan for strategisk autonomi, bæredygtighed og proteinforsyning fra juli 2026.

Organisationerne foreslår på den baggrund, at den danske landbrugsstøtte understøtter opbygningen af en stærk dansk værdikæde for bælgfrugter, uden at dette må føre til overproduktion. Det kan f.eks. være ved, at de dokumenterede resultater i forhold til fælles goder ganges op med en koefficient svarende til den relative udbredelse af arealer med bælgsæd på den pågældende bedrift, så den samlede betaling præmierer, at der dyrkes bælgsæd. Det er uanset om afgrøden ender som foder eller bliver afsat til konsum. Alternativt kan der gives en direkte koblet støtte til alle arealer med bælgfrugter evt. i form af en gradueret støtte, hvor alle bælgfrugter får én sats, men hvor man kan få en tillægsbetaling udbetalt senere, hvis det dokumenteres, at afgrøden afsættes til konsum.

Hvis den højere betaling til arealer med bælgsæd gives som koblet støtte, skal der sættes nogle kriterier ind, der sikrer, at der alligevel bliver leveret på de fælles goder, der er omfattet af de fire resultatopgørelser.

Bestøvningssikring i udvalgte afgrøder

Der bør indarbejdes et incitament til bestøvningssikring i afgrøder, hvor insektbestøvning er dokumenteret væsentlig. Dvs. i frugt og bærproduktionen, frøafgrøder og noget bælgsæd.

Det kan ske gennem et krav om dokumentation for bestøvningssikring. Det kan også ske ved at tilbyde en koblet støtte, som belønner landmænd for dokumenterede aftaler med biavlere på de arealer, hvor der dyrkes afgrøder, hvor bestøvning har stor betydning for udbyttet. Dette kan give et godt ekstra incitament til at dyrke frugt, bær og bælgsæd.

Økologistøtte og økologisk omlægningsstøtte (EU-kommissionens CAP forslag juli 2025: art. 10, pkt. 1 (a), 1 (b) og 2)

Organisationerne vil opretholde, at der som i dag er omlægningsstøtte til økologi. Det skal kompensere, at økologiske bedrifter underlægges et samlet sæt supplerende krav og først kan markedsføre produkterne som økologiske efter endt omlægningsperiode.

Men ideelt set vil der ikke være en særlig tilskudsordning til opretholdelse af økologisk drift. Belønningen for de ydelser, økologien leverer, skulle gerne komme gennem den resultatbaserede støttemodel, der belønner resultater for klima, biodiversitet, kvælstof og dyrevelfærd.

Det adskiller sig fra EU-Kommissionens forslag fra juli 2025. I forslaget fra EU-kommissionen er det både obligatorisk at tilbyde økologistøtte og omlægningsstøtte til økologi.

Hvis det forbliver obligatorisk i det endelige retsgrundlag, vil det kunne håndteres ved udover at give omlægningstilskud også at udbyde en selvstændig øko-præmie eller et tillæg til støttesatsen på de fire ordninger.

Det langsigtede mål er imidlertid, at økologi ikke skal være dyrere at producere end konventionelle produkter, fordi reglerne for landbrugsproduktion generelt er skærpet, og de særlige hensyn og leverancen af økosystemtjenester blandt andet er betalt af landbrugsstøtten, så det kan svare sig for alle landbrug at levere disse tjenester.

EKSTENSIVERINGS- OG DIVERSIFICERINGSSTØTTE TIL HUSDYRBEDRIFTER (EU-Kommissionens CAP forslag juli 2025: art. 4)

I EU-Kommissionens forslag er det obligatorisk at tilbyde ekstensiveringsstøtte eller støtte til diversificering af husdyrproduktionen i områder, hvor vandmiljøet er påvirket af nitratoverskud.

Et system med resultatopgørelser på klima, kvælstofudledning, marknatur og dyrevelfærd vil i udgangspunktet understøtte en ekstensivering af dansk husdyrproduktion. Denne ekstensiveringseffekt kan suppleres med ordninger, der støtter afvikling af stalde, der må blive til overs eller hjælp til omstilling af bedriften til at producere konsumafgrøder og øvrig investering i udvikling i en fremtid for plantebaserede produkter som en del af den danske fødevaresektor. Dette er ikke yderligere uddybet i dette notat, der alene forholder sig til indretning af arealstøtten og betaling for dyrevelfærd.

[Skriv her]

SAMSPIL TIL KLIMAAFGIFT OG KOMPENSATIONSMODEL I DEN NYE MARKREGULERING

Organisationerne har i dette notat ikke redegjort for samspillet til den aftalte klimaafgift eller til kompensationsmodellen, der rulles ud sammen med den nye markregulering. Der er naturligvis behov for, at det nye EU-støtteprogram i Danmark afstemmes med, hvad der er aftalt i forhold til klimaafgiften henholdsvis markreguleringen, så der kommer en optimal anvendelse af midlerne og et godt samspil. Helt konkret kan et setup som det, der er præsenteret her, træde i stedet for det særlige N-tillæg til økologi på hhv. 107 kg N/ha og 65 kg N/ha.

Med hensyn til det politiske ønske, der er udtrykt i Den Grønne Trepart om at fremme udbredelsen af klimateknologi, vil støtte baseret på et bedriftsspecifikt klimaregnskab præmiere anvendelsen af klimateknologi, idet effekten af teknologien vil blive honoreret. Dette er en mere gunstig måde at skabe incitamenter til at tage teknologi i anvendelsen på end at fremme udbredelsen gennem direkte støtte til indkøb af den enkelte teknologi. Støtten vil ikke i samme grad kapitalisere sig i prisen på teknologien. Resultatbaseret støtte vil dertil ligestille store og mindre bedrifter i modsætning til direkte teknologistøtte, der favoriserer bedrifter, typisk de store, der kan indpasse teknologi i deres produktion. Juridisk vil det dog formentligt være muligt at gøre begge dele, idet teknologitilskuddet støtter indkøbet, og støtte på basis af klimaregnskabet vil være en præmiering af effekt, hvilket er noget andet. Betragtningerne om at støtte resultatet af en teknologi versus give støtte til indkøb gælder også teknologi, der har relevans for at nedbringe forbruget af pesticider mm.

FINANSIERING OG ØKONOMISK VÆGTNING AF ORDNINGERNE

EU-Kommissionens forslag indeholder, at ordningerne finansieres gennem den nye NRP-fond, der er en del af den kommende flerårige budgetaftale for EU.

I forslaget til NRP-fonden er det forudsat, at 43% af midlerne i NRP-planerne skal anvendes på miljø- og klimaformål.

Organisationerne foreslår samtidig, at Danmark lægger en plan for en gradvis afvikling af den direkte indkomststøtte og erstatter den med den resultatbaserede støtte. Udgangspunktet er, at der ved den nye støtteperiodes start disponeres, hvad der svarer til 30% af den nuværende indkomststøtte til den resultatbaserede støtte. Dette skal stige til 50% frem mod den næste støtteperiode. Den endelig fordeling og trappe skal dog baseres på baggrund af erhvervsøkonomiske analyser og under hensyn til, hvad der kan lade sig gøre inden for det endelige europæiske retsgrundlag.

Organisationerne gør opmærksom på, at vægtningen af betaling for dyrevelfærd ikke må nedprioriteres, selvom der lige nu ikke er tildelt en performancekoefficient under interventionsområdet klima- og miljøformål i EU-Kommissionens Performanceforslag.

Performanceforslaget er en tværgående resultatramme for EU's budgetter, som gør det muligt at spore, hvordan EU-midlerne anvendes og dokumentere, at medlemslandene lever op til de aftalte budgetmål på de forskellige indsatsområder.

Den præcise budgetmæssige vægtning mellem de fire støtteordninger og den forhøjede sats til små landbrug, der kompenserer, at de ikke har samme stordriftsfordele, bør fastlægges på grundlag af en analyse af de erhvervsmæssige konsekvenser ved omlægning af landbruget, så det imødekommer de politisk fastsatte mål vedrørende dansk landbrug i fremtiden og de respektive mål.

I vægtningen skal det sikres, at det er økonomisk mest fordelagtigt, hvis bedrifterne scorer godt på alle fire regnskaber. Det er vigtigt for at understøtte en bæredygtig omstilling. Aarhus Universitet har i deres rapport om klimaeffektivitet i landbrugssektoren advaret om, at ensidigt fokus på klima, kan føre til suboptimering, fordi det kan være på bekostning af øvrige relevante parametre.

I den økonomiske vægtning af marknaturindeksscoren og samspillet med DNI, skal det sikres, at der også er incitament til at beskytte truede blomster, insekter og andre arter i den beskyttede natur, der lægges til grund for den nye resultatbaserede støtte.

Håndtering af økologi i et omlagt støttesystem skal endelig besluttes på baggrund af en økonomisk analyse af modellen. Der skal både regnes på konsekvensen, hvis der ikke gives støtte til opretholdelse af økologisk drift, og om der fortsat vil være behov for omlægningsstøtte til økologi, hvis landbrugsstøtten indrettes, som her foreslået. Omlægningsstøtte til økologi er begrundet i, at det skal dække merudgifterne ved økologisk drift, indtil produkterne kan markedsføres som økologiske, og derfor kan sælges til en højere pris. Præmissen om at økologi skal være dyrere end ikke økologiske produkter er imidlertid den største barriere for udvidelse af det økologiske areal og marked.

Målet skal være, at en kombination af omlægning af EU's landbrugsstøtte og generelt skærpede regler for landbruget betyder, at det ikke er dyrere at producere økologisk. Når det er opfyldt, kan behovet for omlægningsstøtte og særlig økologistøtte falde bort.

I forhold til opfordringen om at bruge højere støttesats til arealer med frugt, bær og grøntsager eller give koblet støtte til disse arealer er det relevant at lave en beregning på, hvor høj støtten skal være for, at der er forretningsmæssigt grundlag for en frugt og grønt produktion i Danmark og på det grundlag vurdere proportionaliteten i en forhøjet støtte til dette område.

Tilsvarende bør der laves en økonomisk analyse af behovet for højere støtte til arealer med bælgsæd med et støttesystem som det fremlagte. Det skal i den sammenhæng belyses i hvilket omfang, produktion af bælgsæd har fået en stærkere position i dansk landbrug sammenholdt med husdyrproduktion, når støtten blandt andet udbetales på grundlag af et klima-, et kvælstof- og et dyrevelfærdsregnskab. Samtidigt skal der tages højde for, at det kræver en kritisk masse for at værdikæden, der skal håndtere bælgsæd til konsum, har et grundlag at bygge på, mens bælgsæd til foder altid vil kunne afsættes.

Med hensyn til støtte til bestøvningssikring så viser forsøg, at der kan opnås markant højere udbytte, hvis der er gode forhold for bestøvere særligt i bælgsæd. Trods dette etableres der store arealer med bælgsæd uden at sikre gode forhold for bestøvere. Dette gør produktionen mindre bæredygtig. Det vurderes, at trods landbrugerne burde have en egen økonomisk interesse i at sikre gode forhold til bestøvere, fordi det giver et højere udbytte, så er der et behov for en særlig økonomisk belønning for at udbrede den erfaring og praksis.

[Skriv her]

KONTROL OG REVISION

Modellen anses for solid med hensyn til, at der kan føres kontrol med, om tilskuddene er udbetalt korrekt. Tilskudsudbetalingerne hviler på data, som bedrifterne allerede indberetter eller data, som kan hentes i kortlag. De samme data bruges til regulering af landbruget. Dette er i overensstemmelse med, at myndighederne i stigende grad gør kontrollen databaseret, og hvis databaseret kontrol er tilstrækkeligt til kontrol af regelefterlevelse, bør det også være tilstrækkeligt til at sikre kontrol med udbetalingsgrundlaget. Der kan dertil laves supplerende stikprøvekontrol med fysisk besøg.

Resultatopgørelserne bruges som grundlag for udbetalingskriterier. Det vil sige, kriterierne ligger fast, og landbrugeren kan ikke udfordre dem med henblik på at få en højere støtte. I den forstand adskiller det sig fra de hensyn, der skal tages, når man vurderer retsgrundlaget for en afgift. Af hensyn til landbrugernes retssikkerhed skal de naturligvis ikke kunne stilles overfor krav om tilbagebetaling af støtte på grund af ændringer i en beregningsmodel, efter der er lavet tilsagn. Tilpasninger af regnskaberne på basis af ny viden påvirker kun den fremadrettede støtteudbetaling.

ROBUSTHED OVER FOR FORHANDLINGER OM EU-KOMMISSIONENS FORSLAG

Det vurderes, at organisationernes forslag er robust over for mulige ændringer i det endelige retsgrundlag sammenholdt med EU-Kommissionens forslag fra juli sidste år.

Uanset om støtteloftet i det endelige retsgrundlag eventuelt bliver frivilligt for landene at indføre, må det forventes, at der er mulighed for at prioritere grønne tilskud relativt højere end i dag på bekostning af den direkte indkomststøtte.

Princippet om større fleksibilitet og mulighed for målretning, så støtten i højere grad afspejler nationale behov, som blev introduceret med landbrugsreformen 2023, må forventes opretholdt. Det er omfattet af artikel 3 i EU-kommissionens forslag.

Med hensyn til at fastlægge mindstekrav til dyrevelfærd for at kunne få støtte til dyrevelfærd under artikel 10 i EU-Kommissionens forslag, så havde det været en styrke, at dyrevelfærd var nævnt under artikel 3 pkt. 4 om nationale beskyttelsespraksisser. Dyrevelfærd er dog både nævnt i artikel 4, der udpeger prioriterede områder, som medlemslandene skal støtte og i artikel 10, der omhandler støtte til miljø- og klimamæssige foranstaltninger, og indenfor hvilken medlemslandene formulerer krav til forpligtelser for at kunne få støtte.

Der vil heller ikke være en konflikt mellem organisationernes forslag, som det her er fremlagt, og hvis det bliver obligatorisk at sikre et mindste budget til grønne tiltag.

Organisationerne har redegjort for, hvordan tilskud til økologi kan håndteres alt efter, om det ender med at være obligatorisk at give et økologitilskud, eller om det er frivilligt.

Overordnet flugter organisationernes forslag med EU-Kommissionens generelle målsætning om mere fleksibilitet og et skift fra betingelser til incitamenter.